

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW w WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr ZACHODNIO-
POMORSKIE

10182

1. Obiekt

SĄD KRAJOWY OB. SĄD WOJEWÓDZKI

2. Czas powstania

4 ćw. XIXw.

3. Miejscowość

SZCZECIN

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

70-227 Szczecin, ul. Kaszubska 42

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo szczecińskie

gmina Szczecin

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Stettin (do 1945r.)

7. Przynależność administracyjna

1 VI 1975

województwo szczecińskie

powiat

8. Właściciel i jego adres

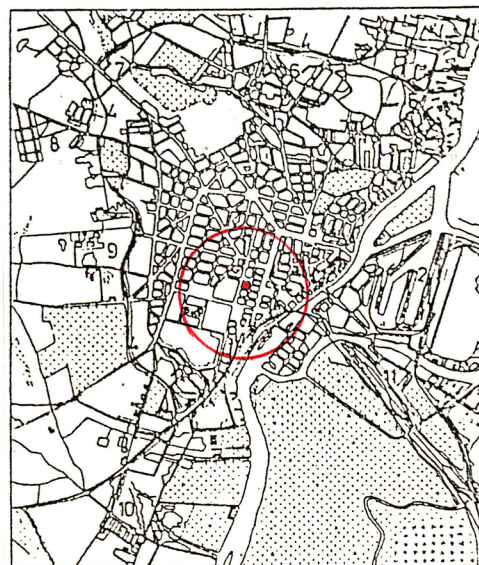
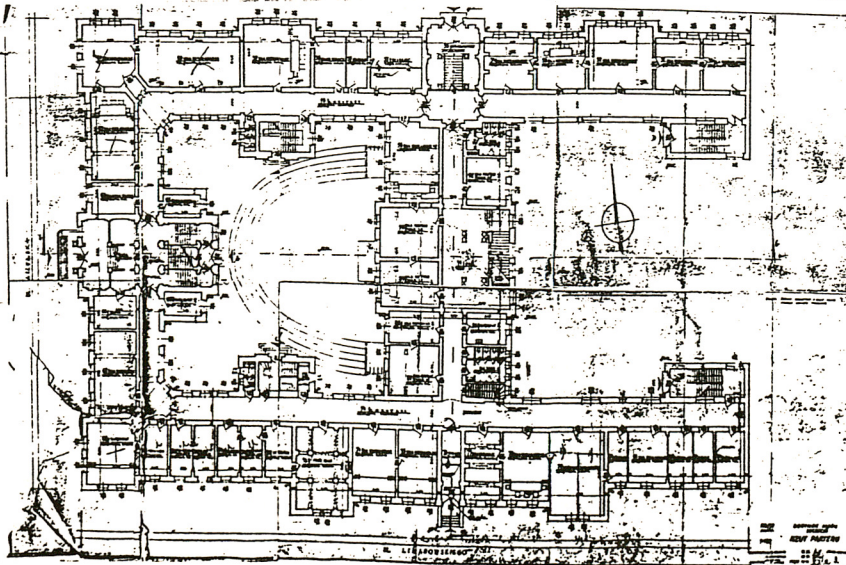
Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewódę
Szczecina, Wały Chrobrego 4, 70-405 Szczecin

9. Użytkownik i jego adres

Sąd Wojewódzki i Rejonowy,
ul. Kaszubska 42,
70-227 Szczecin

10. Rejestr zabytków

Nr 30 data 28.02.2000

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Historia budynku sądu związana jest z powstaniem Nowego Miasta w Szczecinie. W styczniu 1845r. król Fryderyk Wilhelm IV wyraził zgodę na zabudowę terenów pomiędzy dworcem kolejowym, Fortem Prusy a nadbrzeżem odrzańskim, w kwietniu zaś zatwierdził projekt założenia urbanistycznego nazwanego Nowym Miastem. Jego realizację rozpoczęto w 1846r. od prac ziemnych przy wznoszeniu nowych fortyfikacji. Zanim przystąpiono do zabudowy obszaru w obrębie nowych umocnień w 1850r. przystąpiono do wytyczania ulic. Pierwsze budynki przy głównej ulicy (Lindenstr.) rozpoczęto wznosić w pocz. lat 50-tych XIXw. Następnie w kwartałach pomiędzy ulicami wytyczonymi w pln- zachodniej części Nowego Miast. Dopiero w latach 60-tych XIXw. rozpoczęto prace budowlane na niejednorodnym terenie w południowej jego części. Niemniej w latach 70-tych budowa Nowego Miasta była praktycznie zakończona.

Dokładna data powstania budynku sądu z uwagi na niezachowanie się akt policii budowlanej nie jest znana. Przybliżonych informacji dostarczają jednakże zachowane XIX-wieczne plany Szczecina. Na planie z 1879r. nie zabudowana parcela przy ulicy Kaszubskiej (Elisabethstr.) na przeciwko koszar artyleryjskich przeznaczona jest pod budynek Sądu Krajowego (Amtsgericht). A zatem w końcu lat 70-tych budynek istniał wyłącznie w projektach. Dopiero na planie z 1894r. parcela jest zabudowana. Na tej podstawie przypuszczać można, że pierwotnie trójskrzydłowa budowla wzniesiona została w latach 80-tych XIXw. Potwierdzałyby to cegła z której zbudowany został sąd pochodząca z francuskich cegielni przywieziona do Szczecina zapewne w ramach kontrybucji po wojnie francusko-pruskiej. Na przełomie wieków zbudowane zostało wewnętrzne skrzydło zamykające dziedziniec w którym wzniesiono obszerną klatkę schodową z secesyjną dekoracją. Podczas II wojny światowej budowla nie została zdewastowana i przetrwała w dobrym stanie. Po zakończeniu wojny przeznaczono ją na siedzibę Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie, którą to funkcję pełni do chwili obecnej. Budowla wzniesiona w stylu północnego neorenesansu. Klatka schodowa w skrzydle dziedzińcowym - secesyjna.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

Orientacja: Sąd Wojewódzki w Szczecinie położony jest w południowej części Nowego Miasta, w kwartale pomiędzy ulicami: Kaszubską i 3 Maja, oraz Narutowicza i Limanowskiego.

Sytuacja: Główne skrzydło Sądu Wojewódzkiego położone jest przy ul. Kaszubskiej. Północne skrzydło boczne zwrócone jest w stronę ulicy Narutowicza, południowe w stronę ulicy Limanowskiego. Pomiędzy bocznymi skrzydłami umieszczone zostało wewnętrzne skrzydło, które podzieliło wewnętrzny dziedziniec na dwa mniejsze.

Materiał i konstrukcja:

Fundamenty i ściany: Budowla wzniesiona na kamiennym fundamencie, zbudowana została z cegły maszynowej o znormalizowanym formacie, w dwóch kolorach: czerwonym i żółtym. Do wysokości 1 piętra ściany wymurowane zostały z czerwonej cegły, powyżej z cegły żółtej. We fryzach, oraz ościeżach otworów drzwiowych i okiennych użyto ponadto barwnej cegły glazurowanej i glazurowanych kształtek ceramicznych. Układ cegieł w murze główkowy. Cegły łączone zaprawą cementowo-wapienną, opracowane. Ściany nie tynkowane.

Stropy i dach: W suterrenach sklepienia ceglane, odcinkowe. Na pozostałych kondygnacjach stropy drewniane. Sufity tzw. „ciche”, z wypełnieniem trzciną. Więźba dachowa drewniana, krokwiowo-płatwiowa. Pokrycie dachu blachą ocynkowaną. Obróbki blacharskie tradycyjne, z blachy ocynkowanej.

Schody i posadzki: Schody zewnętrzne granitowe. Główna reprezentacyjna klatka schodowa trójbiegowa. Biegi schodów kamienne. Kolumny ze sztucznego granitu. Balustrada z kutego żelaza. Klatka schodowa przykryta jest bogatym stropem kasetonowym z lunetami. Reprezentacyjna klatka schodowa w skrzydle dziedzińcowym jednobiegowa, z obszernym podestem. Schody kamienne. Balustrada z kutego żelaza. Ściany obydwu klatek schodowych z dekoracją sztukatorską. Pozostałe klatki schodowe znacznie skromniejsze. Stopnie schodów kamienne. Posadzki różnicowane. Na klatkach schodowych i korytarzach wzorzyste z lastrika i kolorowych kamieni. W salach parkiety.

Okna i drzwi: Okna z drewna sosnowego, skrzynkowe, podwójne, pomalowane białą farbą olejną. Dzielone dwoma profilowanymi słupkami i profilowanym ślimieniem. Dodatkowy podział okien szprosami. Bramy zewnętrzne z drewna dębowego, dwuskrzydłowe, płycinowe z przeszklonymi nadświetlikami. Bejcowane. Drzwi wewnętrzne z drewna sosnowego, płycinowe z profilowanymi ościeżami, malowane.

Rzut: Siedziba Sądu Wojewódzkiego składa się z czterech prostokątnych skrzydeł. Trzy usytuowane są wzdłuż ulic, czwarte zaś pośrodku, pomiędzy skrzydłami bocznymi. Skrzydło główne z ryzalitem środkowym mieszczącym główną klatkę schodową oraz ryzalitami bocznymi, 1,5 -traktowe z korytarzem od strony dziedzińca. Znacznie dłuższe skrzydła boczne posiadają podobny układ: 1,5 -traktowy z korytarzem od dziedzińca. Północne posiada trzy ryzality od strony ulicy i dwie klatki schodowe od dziedzińca. Południowe z wysuniętą w formie ryzalitu częścią środkową. Znacznie szersze skrzydło wewnętrzne 2,5 traktowe z korytarzem pośrodku i ryzalitem środkowym od strony zachodniego dziedzińca.

Bryła: Zwarta 5-skrzydłowa bryła budowli zgrupowana została wokół dwóch wewnętrznych, prostokątnych dziedzińców. Skrzydła budowli trójkondygnacyjne z suterrenami i częściowo użytkowanym poddaszem przykryte są oddzielnymi dwuspadowymi dachami pokrytymi blachą.

Elewacje: Wszystkie elewacje uliczne rozwiązane zostały w ten sam sposób. Każda z nich podzielona jest na trzy strefy. Dolną strefę stanowi tynkowany cokół i umieszczone nad nim niewielkimi zamkniętymi łukami odcinkowymi okna. Strefa ta oddzielona jest od następnej profilowanym gzymsem. Drugą strefę wyznaczają również zwieńczone łukami odcinkowymi okna parteru o profilowanych ościeżach. Strefę tą wieńczy profilowany gzymz z ornamentem okuciowym. Najwyższą strefę zwieńczoną fryzem arkadowym i profilowanym gzymsem okapowym stanowią okna 1 i 2 piętra. Okna 1 piętra w bogatych, profilowanych ościeżach zwieńczone są łukiem pełnym.

c.d. załącznik nr 1

14. Kubatura 33.600 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 8.400 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Sąd Krajowy.	17. Użytkowanie obecne Sąd Wojewódzki
---------------------------------------	---	---	--

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

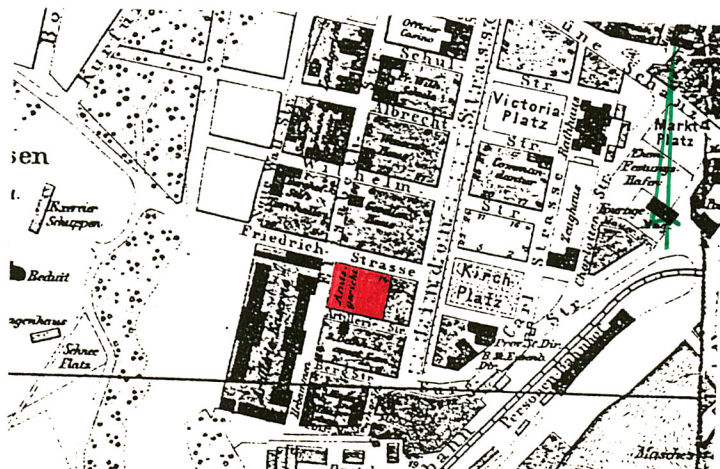
Po zakończeniu II wojny światowej i przeznaczeniu budowli na siedzibę Sądu Wojewódzkiego pod nadzorem Działu Inwestycyjnego przeprowadzone były w niej systematyczne prace budowlano-konserwatorskie i adaptacyjne o różnym zakresie. Dotyczyły one przede wszystkim fundamentów, ścian i instalacji oraz miały na celu bieżące utrzymanie wnętrza. Stąd też systematycznie wykonywane prace malarskie ścian jak i stolarki. Dokumentacja techniczna wykonanych prac znajduje się w Dziale Inwestycyjnym.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stan zachowania poszczególnych skrzydeł budowli jest stosunkowo dobry. Dotyczy to przede wszystkim ich konstrukcji, jak i stanu technicznego. Gorzej zachowane są natomiast niektóre tynki wewnętrzne, posadzki - zwłaszcza lastrykowe w korytarzach - oraz silnie zabrudzone ceglane elewacje od strony ulic. Niedrożny jest także pierwotny system odwadniający budowlę, powodujący zawilgocenie ścian.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

1. Oczyszczenie mechaniczne elewacji ulicznych: uzupełnienie ubytków, oraz renowacja głównego portalu od ul. Kaszubskiej.
2. Renowacja secesyjnej klatki schodowej w skrzydle dzierżawczym.
3. Renowacja posadzek lastrykowych w korytarzach.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Kwerenda archiwalna przeprowadzona została w Archiwum Państwowym w Szczecinie. Wynik kwerendy negatywny.

24. Uwagi różne *inw. 357/a/96*

25. Opracował

mgr Maria Łopuch, sierpień 1996

tekst

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki

mgr Maria Łopuch, sierpień 1996

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia, fotografie

mgr Wojciech Łopuch, sierpień 1996

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

1. H. Berghaus, Geschichte der Stadt Stettin, Bd. %, Berlin -Wriezen 1876
2. T. Bialecki, Szczecińskie ulice mówią, Kronika Miasta Szczecina 1988
3. T. Bialecki, L. Turek - Kwiatkowska, Szczecin stary i nowy, Szczecin 1991,
4. B. Dopierała, Problemy historii Szczecina w XIXw. i pierwszej połowie XX wieku, Zapiski historyczne (52) 1987, z. 4
5. W. Łopuch, Rozwój architektoniczny nowoczesnego Szczecina w latach 1835-1933, Przegląd Zachodniopomorski (w druku)
6. M. Paszkowska, Gmach Sądu (hasło do Encyklopedii Szczecina, w druku)
7. M. Stelmach, Powstanie Nowego Miasta w Szczecinie (1845-1869) (w) Historia i Archiwistyka, Toruń - Warszawa 1992
8. E. Völker „Stettin - Daten und Bilder zur Stadtgeschichte 1987, Stettiner Bürgerbrief 1993
9. H. Weckmann, Geschichte der Stadt Stettin, Stettin 1911
10. Dzieje Szczecina, I.III 1806-1945, Szczecin 1994

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowywania, sygnatury)

Kwerendę ikonograficzną przeprowadzono w Muzeum Narodowym w Szczecinie. Wynik kwerendy negatywny.

27. Załączniki

1. Miejscowość Szczecin	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Sąd Krajowy Ob. Sąd Wojewódzki	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. pkt 13
----------------------------	---	---

c.d. pkt 13

Te pojedyncze posiadają prostokątne płyciny podokienne dekorowane stylizowanymi muszlami. Te podwójne w partiach ryzalitów, z umieszczoną pomiędzy nimi trójboczną kolumną z umieszczoną nad nią maską, posiadają w płycinach antytetycznie usytuowane uskrzydłone lwy z ludzką głową, podtrzymujące kartusz herbowy. Okna drugiego piętra w profilowanych ościeżach zamknięte są łukami odcinkowymi. Ryzality ujęte szerokimi, profilowanymi w narożach pilastrami. Od strony ulicy Narutowicza ponad ryzalitami dekoracyjna attyka z wazonami. Główne wejście umieszczone zostało w kolumnowym portalu. Dwie korynckie kolumny ustawione na kamiennych cokołach z trzonami zdobionymi w dolnej części ornamentem okuciowym, podtrzymują okrągłą arkadę zakończoną wydatnym profilowanym gzymsem.

3

4

Wkładkę założył: mgr Maria Łopuch, sierpień 1996
Imię, nazwisko, data, podpis

Miejsce przechowywania negatywów:

5

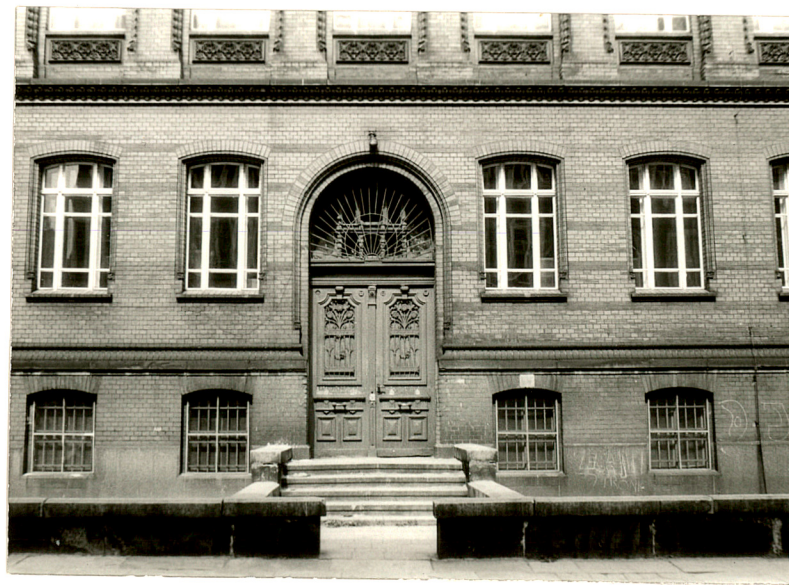
6

7

8

9

1. Miejscowość Szczecin	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Sąd Krajowy Ob. Sąd Wojewódzki	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
--------------------------------	---	--

SPIS ILUSTRACJI

1. Widok sądu od strony ul. Narutowicza
2. Elewacja od strony ul. Limanowskiego.
3. Elewacja od strony ul. Narutowicza.
4. Fragment elewacji od ul. Limanowskiego w kierunku ul. Kaszubskiej.
5. Fragment 2 i 3 kondygnacji elewacji od ul. Limanowskiego.
6. Ryzalit narożny od ul. Kaszubskiej.
7. Górna część ryzalitu środkowego od ul. Limanowskiego.
8. Podwójne okna I piętra.
9. Fragment dolnej kondygnacji z wejściem od ul. Limanowskiego.
10. Portal wejściowy od ul. Limanowskiego.
11. Główny portal wejściowy od ul. Kaszubskiej.
12. Latarnia przy portalu głównym.
13. Elewacje dziedzińca wewnętrznego.
14. Fragment głównego hallu wejściowego.
15. Fragment dolnej części głównej klatki schodowej.
16. Dolny bieg klatki schodowej.
17. Balustrada głównej klatki schodowej.
18. Kuta latarnia głównej klatki schodowej.
19. Górna część głównej klatki schodowej.
20. Fragment kasetonowego stropu głównej klatki schodowej.
21. Dolny bieg reprezentacyjnej klatki w skrzydle dziedzińcowym.
22. Górna część klatki schodowej w skrzydle dziedzińcowym.
23. Górny podest przy klatce schodowej w skrzydle dziedzińcowym.
24. Latarnia na klatce schodowej w skrzydle dziedzińcowym.
25. Dekoracyjna maska na filarze klatki schodowej w skrzydle dziedzińcowym.

10

11

Wkładkę założył:mgr Maria Łopuch.....sierpień 1996
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Zd Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

12

13

14

15

16

17

1. Miejscowość

Szczecin

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Sąd Krajowy
Ob. Sąd Wojewódzki

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

fotografie

18

19

20

Wkładkę założył: mgr Maria Łopuch, sierpień 1996
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

21

24

22

23

25